

13. Crean H.F. Adjustment in Hispanic middle school children (Doctoral dissertation, University of Texas, Austin, TX) / H.F. Crean // Dissertation Abstracts International. – 1995, 55A(07). – P.1874.
14. Crean H.F. Social support, conflict, major life stressors, and adaptive coping strategies in Latino middle school students: An integrative model / H.F. Crean // Journal of Adolescent Research. – 2004. – Vol.19. – N.6. – P.657-676.
15. E.Aguilar Vafaei M. Psychometric properties of the Iranian religious coping scale / M.E. Aguilar Vafaei, M. Abiary //Contemporary Psychology. – 2010. – Vol.5. – N.2. – P.81-93.
16. Erickson S. Defense reactions and coping strategies in normal adolescents / S. Erickson, S.S. Feldman, H. Steiner // Child Psychiatry and Human Development. – 1997. – N.28. – P.45-56.
17. Erickson S.J. Adolescent humor and its relationship to coping, defense strategies, psychological distress, and well-being / S.J. Erickson, S.W. Feldstein // Child Psychiatry and Human Development. – 2007. – N.37. – P.255-271.
18. Gharanbaghi F. Children's appraisals, emotion-focused coping with familial conflicts and health: an investigation of cognitive theory of stress in school aged children / F. Gharanbaghi, M. Vafaei // Psychological studies. – 2010 Winter. – Vol.5. – N.4. – P.67-84.

COPING STRATEGIES ROLE IN UPBRINGING AND TREATMENT

O.V. Tkachenko, Khalafalla Ahmed, Amrani Amir, Bahar Umut,

Al-Diabat Anas, Igunan Abdelhalim

Poltava, Ukraine

Sartipi Hamed Nosratolla

Tehran, Iran

Mamadaliyev Islam

Samarkand, Uzbekistan

Coping strategies study represents important and interesting problem which is in scientists focus particularly in upbringing. Laughter Yoga is applied in Iran in depressed nursing students [19, p. 36-40]. The works separate block is devoted to Sudanese children upbringing separated from families in Australia [14, p. 383-388], the ones in the USA [2, p. 259-269], Ethiopia and Kenia [12, p. 203-211]. English psychologists found a link between parental locus of control and the locus of control, self-esteem in children [7, p. 41-55].

There is so-called internalizing syndrome (depression, anxiety) described in part in England in children, adolescents and young men (after these people growing) [10, p. 938-946]. Internalizing behavior has positive correlation in boys further parenting behavior [15, p. 969-986]. These problems are described and compared in the Americans different populational groups [4, p. 22-31].

There are also the terms «externalizing behavior», «externalizing syndrome». In part it is known that children's externalizing behavior predicts maternal and paternal consistency lower levels [6, p. 1-14]. Externalizing problems high levels at 30 and 42 months negatively predict children's effortful control a year later and intrusive parenting in the adulthood [5, p. 953-968]. These problems are also described and compared in the Americans different populational groups [9, p. 838-843]. The scientists from Netherlands found out that there had been a link between borderline intellectual disabilities and externalizing behavior in part concerning parenting [16, p. 237-251]. They also assessed executive functions and processing speed in children with mild to borderline intellectual disabilities and externalizing behavior problems (differences in inhibition and cognitive flexibility were more expressed at impaired executive functions together with externalizing behavior problems that were only at impaired executive functions) [17, p. 442-462].

American dentists assessed children's coping patterns with aversive stomatological treatment [13, p. 236-246], the Irish ones – while anesthetizing at caries [3, p. 30-36]. Romanian orthodontists found out such human features appearance before and after orthodontic treatment as social anxiety, fear of being rejected by peers, conflicts with adults (parents, teachers) especially at defects affecting patients' facials attractiveness [18, p. 147-149].

Locus of control is assessed together with behavioural strategies in part at stress for predicting the Iranian students' general health [8, p. 630-635], in Iranian females at group

reality therapy [1, p. 59-68]. Coping strategies are assessed in Iranian nursing students at stress, anxiety and depression [20, p. 208-215], at diabetes in Iranian patients [11, p. 16547], at menopause in Iranian women for unfavorable symptoms coping with [21, p. 18944].

As this brief literary review shows, coping strategies assessment together with other typological aspects in various countries can help both in youth upbringing and in the diseases treatment.

References:

1. Amri M. Effectiveness of group reality therapy training in the locus of control and coping strategies / M. Amri, H. Aghamohammadian Sherbaf, A. Kimiayi // Andisheh va Raftar (Applied Psychology). – Summer 2012. – Vol.6, N.24. – P.59–68.
2. Carlson B.E. A risk and resilience perspective on unaccompanied refugee minors / B.E. Carlson, J. Caciato, B. Klimek // Soc Work.-2012 Jul. – Vol.57, N.3. – P.259–269.
3. Carlson P. Dental caries, age and anxiety: factors influencing sedation choice for children attending for emergency dental care / P. Carlson, R. Freeman // Community Dent Oral Epidemiol. – 2001 Feb. – Vol.29, N.1. – P.30–36.
4. Coley R.L. Parental endorsement of spanking and children's internalizing and externalizing problems in African American and Hispanic families / R.L. Coley, M.A. Kull, J. Carrano // J Fam Psychol. – 2014 Feb. – Vol.28, N.1. – P.22–31.
5. Eisenberg N. Externalizing symptoms, effortful control, and intrusive parenting: A test of bidirectional longitudinal relations during early childhood / N. Eisenberg, Z.E. Taylor, K.F. Widaman, T.L. Spinrad // Dev Psychopathol.-2015 Nov. – Vol.27(4 Pt 1). – P.953–968.
6. Elam K.K. Marital stress and children's externalizing behavior as predictors of mothers' and father's parenting / K.K. Elam, L. Chassin, N. Eisenberg, T.L. Spinrad // Dev Psychopathol. – 2017 Jan. – P.1–14.
7. Flouri E. Parental interest in children's education, children's self-esteem and locus of control, and later educational attainment: twenty-six year follow-up of the 1970 British Birth Control /E.Flouri // Br J Educ Psychol. – 2006 Mar. – Vol.76 (Pt 1). – P.41–55.
8. Foroutani M.R. Power of emotional intelligence, coping strategies and locus of control in predicting students' general health / M.R. Foroutani, M. Bagherian, S. Kazemian // Journal of Research and Health. – 2014. – Vol.4, N.1. – P.630–635.
9. Gershoff E.T. Longitudinal links between spanking and children's externalizing behaviors in a national sample of white, Black, Hispanic, and Asian American families / E.T. Gershoff, J.E. Lansford, H.R. Sexton, P. Davis-Kean, A.J. Sameroff // Child Deve. – 2012 May-Jun. – Vol.83, N.3. – P.838–843.
10. Jensen S.K. Effect of Early Adversity / S.K. Jensen, E.W. Dickie, D.H. Shwartz, C.J. Evans, I. Dumontheil, T. Paus, E.D. Barker // JAMA Pediatr. – 2015 Oct. – Vol.169, N.10. – P.938–946.
11. Karimi Moonaghi H. Struggling towards diagnosis: experiences of Iranian diabetes /H.Karimi Moonaghi, H. Namdar Areshtanab, L. Joibari, M. Arshadi Bostanabad, H.McDonald // Iran Red Crescent Med. – 2014 Jul. – Vol.16, N.7. – P.16547.
12. Luster T. The Lost Boys of Sudan: coping with ambiguous loss and separation from parents / T. Luster, D. Qin, L. Bates, D. Johnson, M. Rana // Am J Orthopsychiatry. – 2009 Apr. – Vol.79, N.2. – P.203–211.
13. Miller S.M. Patterns of children's coping with an aversive dental treatment / S.M. Miller, P. Roussi, G.C. Caputo, L. Kruus // Health Psychol. – 1995 May. – Vol.14, N.3. – P.236–246.
14. Savic M. Separation from family and its impact on the mental health of Sudanese refugees in Australia: a qualitative study / M. Savic, A. Chur-Hansen, M.A. Mahmood, V. Moore // Aust N Z J Public Health. – 2013 Aug. – Vol.37, N.4. – P.383–388.
15. Serbin L.A. The impact of children's internalizing and externalizing problems on parenting: Transactional processes and reciprocal change over time / L.A. Serbin, D. Kingdon, P.L. Ruttle, D.M. Stack // Dev Psychopathol. – 2015 Nov. – 27 (4 Pt 1). – P.969–986.
16. Schuiringa H. Effectiveness of an Intervention for Children with Externalizing Behavior and Mild to Borderline Intellectual Disabilities: A Randomized Trial / H. Schuiringa, M. van Nieuwenhuijzen, B. Orobio de Castro, J.E. Lochman, W. Mattys // Cognit Ther Res. – 2017. – Vol.41, N.2. – P.237–251.
17. Schuiringa H. Executive functions and processing speed in children with mild to borderline intellectual disabilities and externalizing behavior problems / H. Schuiringa, M. van Nieuwenhuijzen, B. Orobio de Castro, W. Mattys // Child Neuropsychol.-2017 May. – Vol.23, N.4. –P.442-462.

18. Vaida L. Correlations between stress, anxiety and coping mechanisms in orthodontic patients (letter to the editor) /L.Vaida, I.B.Todor, D.Bertossi, C.Corega //Iranian Journal of Public Health.- January 2015.-Vol.44, N.1.-P.147-149.
19. Yazdani M. The effect of laughter Yoga on general health among nursing students / M. Yazdani, M. Esameilzadeh, S. Pahlavanzadeh, F.Khaledi //Irna J Nurs Midwifery Res. – 2014 Jan. – Vol.19, N.1. – P.36–40.
20. Yazdani M. The effectiveness of stress management training program on depression, anxiety and stress of the nursing students / M. Yazdani, S. Rezaei, S. Pahalvanzadeh // Iran J Nurs Midwifery Res. – 2010 Fall. – Vol.15, N.4. – P.208–215.
21. Yazdkasti M. Empowerment and coping strategies in menopause women: a review / M. Yazdkasti, M. Simbar, F. Abdi / Iran Red Crescent Med J. – 2015 Mar. – Vol.17, N.3. – P.18944.

EDUKACJA PRZYRODNICZA DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM I WCZESNOSZKOLNYM – LEKCJA W TERENIE

*Olga Zamecka-Zalas
Kielcach, Poland*

Poznawanie przyrody pełni ważną funkcję w procesie edukacyjnym dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. W trakcie zajęć przyrodniczych kształtują się zainteresowania uczniów, co wpływa na rozwój zdolności intelektualnych. Kontakt z przyrodą sprzyja wielostronnemu rozwojowi osobowości dziecka, kształtuje odpowiednie postawy. Nauczyciel powinien dbać, aby przyroda nie stała się nie tylko tłem dla działalności dziecka, ale była ważnym elementem w jego życiu, przedmiotem zainteresowań, a może nawet pasją. W procesie kształtowania aktywności poznawczej dzieci, nauczyciel odgrywa ważną rolę, bowiem organizuje sytuacje, w których motywuje dziecko do myślenia i działania, uczy obserwować obiekty przyrodnicze. Bezpośrednie poznawanie rzeczywistości powinno być priorytetowe w pracy dydaktycznej z dziećmi najmłodszymi, które nie dysponują jeszcze spostrzeżeniami i wyobrażeniami niezbędnymi do zrozumienia przerabianego tematu. Czynne poznawanie przyrody ożywionej i nieożywionej, za pomocą wszystkich zmysłów, oparte na obserwacji, pomiarze i czynnościami praktycznymi, angażuje dziecko emocjonalnie i sprzyja rozwojowi jego uczuc do zwierząt i roślin. W czasie zajęć przyrodniczych dzieci rozwijają wrażliwość, empatię, a przede wszystkim uczą się społecznej odpowiedzialności[5]. Emocje wpływają również korzystnie na proces zapamiętywania. Podczas takiego uczenia się dziecko koncentruje uwagę, umiejętność porównywania, uogólniania, rozwija zdolności wnioskowania. Poznawanie bezpośrednie zachęca do prowadzenia własnych badań i sprzyja samokształceniu [2, 39-40].

Edukacja przyrodnicza, bycie blisko natury pozwala ją dobrze zrozumieć i dostrzec zależności między społeczeństwem a światem zewnętrznym. Zachęca również do przebywania na świeżym powietrzu, a to powoduje same korzyści dla rozwijającego się organizmu dziecka. Należy tylko zastanowić się jak wprowadzić ją do szkół i przedszkoli, aby była interesująca dla dzieci.

Przykładowo do realizacji zajęć o tematyce ekologicznej można wykorzystać takie formy zajęć jak: wycieczki, dyskusje spotkania z osobą praktykującą życie ekologiczne, sprzątanie okolic szkoły, warsztaty upcyklingowe, czy uczestniczenie w prośrodowiskowych kampaniach, takich jak choćby Dzień Ziemi, Światowy Dzień Ochrony Środowiska, Dzień Mokradeł itp.

Na zajęciach dotyczących poznawania roślin i zwierząt można zorganizować: spotkanie z osobą zajmującą się kooperatywą spożywczą, wyprawę do rolnika, wizytę w miejscowości oczyszczalni ścieków, sprzątanie brzegów rzeki, jeziora, wyprawę do stacji morskiej na Helu, spotkanie z wolontariuszami z Błękitnego Patrolu, wycieczkę do pobliskiego lasu – rozpoznawanie drzew, zbieranie liści, tworzenie dendrologicznego zielenika, spotkanie z dendrologiem, sadzenie drzew na terenie szkoły, czy założyć przyszkolny ogródek itp [5, 10-11].